

Fredagen den 17 februari

Kl. 09.00

§ 1 Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

§ 2 Om åtgärder för att främja sysselsättningen i Vindelådal

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Rune Ångströms* (fp) den 12 januari anmälda interpellation, 1977/78:112, och anförde:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig dels om jag är beredd att på regeringens vägnar förklara att det gamla löftet till folket i Vindelådal, att särskilda åtgärder skall vidtas för att kompensera uteblivandet av vattenkraftsutbyggnaden, fortfarande gäller, dels om jag kan lämna en redogörelse för hur planeringsläget är för dagen då det gäller de avsedda åtgärderna.

Läget i Vindelådal är bekymmersamt. Vissa delar av skogslänens inland har drabbats av liknande svårigheter. Under år 1977 började en arbetsgrupp med representanter för flera departement att bereda frågan om behovet av insatser utöver de vanliga när det gäller Vindelådal. Jag har i tidigare svar på en liknande fråga som Rune Ångström ställer hänvisat till denna arbetsgrupp.

Med anledning av arbetsgruppens förslag har statsbidragen till statskommunala beredskapsarbeten i Västerbotten höjts till mellan 50 och 70 %. Ett förslag från arbetsgruppen om att ge medel till att bygga delar av Ammarnäsvägen har resulterat i att 4 milj. kr. avsatts för ändamålet. Den aktuella vägsträckan byggs f. n. Arbetsgruppen kommer snart att lämna sin slutrapport. Jag är beredd att positivt pröva arbetsgruppens förslag, även om detta skulle innefatta vissa speciella insatser.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga.

Jag vill bara helt kort erinra om bakgrunden till att Vindelådal kräver särskilda insatser. Under en mycket lång tid pågick diskussionen, om det skulle bli någon utbyggnad av Vindelälven, och under hela den tiden låg det liksom en kall hand över det här området. Man uppsköt byggandet av väg 363, och det vidtogs inga åtgärder för att främja turismen inom området. Man visste ju inte om älven skulle byggas ut eller inte och därmed inte heller vad som skulle komma under vatten. Allt detta gjorde att hela Vindelådal kom i ett avgjort sämre läge än något annat område i Västerbotten – ja, i stort sett också i jämförelse med landet i övrigt.

Beskedet om att Vindelälven inte skulle byggas ut kom den 1 april 1970, och det gavs då bestämda löften om att särskilda åtgärder skulle vidtas för att

Om åtgärder för att främja sysselsättningen i Vindelådal

Fredagen den
17 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

kompensera dels det sysselsättningsbortfall som uteblivandet av själva utbyggnaden skulle medföra, dels den skada som Vindelådalen lidit under beslutstiden. Man har också haft stora förhoppningar i området om att någonting skulle hända.

Under den förra regeringens tid tillsattes flera utredningar för att man skulle få fram förslag om lämpliga åtgärder för att kunna infria de givna löftena. Utredningarna lämnade också förslag men ingenting hände. En viss utbyggnad av väg 363 skedde, men inte i forcerad takt utan i den takt de vägenslag tillät som i övrigt utgick till vägbyggande i området. Några speciella satsningar har alltså inte gjorts för att kompensera Vindelådalen för den skada som skedde under den långa beslutstiden och för sysselsättningsbortfallet.

Man ställde naturligtvis stora förhoppningar på den regering som tillträdde förra hösten och hoppades att det skulle tas krafttag i Vindelådalen. Det har givits löften om att så skulle ske. Den nya regeringen har tillsatt en arbetsgrupp som skulle se över de förslag som tidigare utredningar, kommuner och andra förslagsställare har lagt fram. Denna arbetsgrupp har nu arbetat under rätt lång tid. En hel del förslag har framlagts, och nu väntar människorna i Vindelådalen på att något skall hända. Man hade väl vissa förhoppningar om att förslag till åtgärder i Vindelådalen skulle komma i budgetpropositionen, men några speciella satsningar aviseras inte där.

Jag frågade i min interpellation om planeringsläget i arbetsgruppen och om den planering i övrigt som förekommer på detta område, och jag tycker att industriministerns svar på dessa frågor var väl magert. När kan man vänta att arbetsgruppens förslag kommer att börja bearbetas i de olika departement som är inkopplade, och när kan ett samlat regeringsförslag i ärendet framläggas?

Jag frågade också om regeringens löften om att särskilda åtgärder skulle vidtas i Vindelådalen står fast. Det har förekommit vissa spekulationer och skrivelser i press och massmedia om att så inte skulle vara fallet, och jag tycker att den bästa dementin på att regeringen inte skulle vara villig att fullfölja de löften som är givna vore att en samlad proposition med åtgärder för Vindelådalen framlades. Det är ett sådant samlat paket som människorna i Vindelådalen efterlyser, och jag hoppas att det skall komma rätt snart.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Industriministern hänvisar i sitt svar till Rune Ångström till de tidigare debatterna angående åtgärder i Vindelävsområdet. Eftersom jag deltagit i dessa tidigare debatter känner jag mycket väl till de svar som Åsling då har givit. Hans svar i dag innehåller inga nyheter. Hänvisningar till den sittande arbetsgruppen har gjorts tidigare, och Nils Åsling kryper bakom denna arbetsgrupp också i dag. Två utredningsgrupper har tidigare behandlat denna fråga, och denna arbetsgrupp är alltså den tredje i ordningen. Det förslag som den andra av dessa grupper lade fram har riksdagen givit sin anslutning till i december 1976.

Rune Ångström började då tala om behovet av ytterligare en arbetsgrupp. Jag varnade för det och pekade på risken för att ärendet i så fall skulle hamna i

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

graven. Det visar sig nu att mina farhågor var väl befogade. Ångström fick emellertid som han ville och har alltså sig själv att skylla – men det är synd att Vindelådalen befolkning skall behöva lida för det.

Nils Åsling påpekar i dag liksom tidigare att även andra områden av landet är i behov av speciella insatser, och det är naturligtvis riktigt, men det är icke desto mindre alarmerande för Vindelälvsområdet. Jag har tidigare försökt övertyga Åsling om att riksdagen har förklarat sig ha ett särskilt ansvar för att ge Vindelådalen något i stället för älvsutbyggnaden.

Kan inte Nils G. Åsling i dag medge att Vindelälvsområdet har rätt till extra insatser utöver vad som görs i andra glesbygdsområden? Det var ju ändå en linje som den socialdemokratiska regeringen följde när den anvisade 45 milj. kr. extra för upprustning av väg 363 och införde det speciella statsbidraget för reningsanläggningar i Vindelälvsområdet. Bidraget har tillfört bygden 19 milj. kr.

Rune Ångström säger nu att det hände ingenting under den gamla regeringens tid. Och han hade fräckheten påstå att byggnadsarbetena på väg 363 inte skedde i forcerad takt utan bara i reguljära former.

Det var ändå så att riksdagen speciellt anvisade dessa 45 milj. kr. Det har regeringen inte gjort till andra vägprojekt. Det var en markering av det speciella ansvar som den socialdemokratiska regeringen kände för detta område.

Nu väntar vi otåligt på den borgerliga regeringens insatser. Sedan den tog över fögderiet har det inte hänt mycket. Även regeringens egna partivänner i Vindelälvs kommunerna börjar förlora tålamodet. Den 20 oktober i fjol gjorde kommunerna ett gemensamt uttalande, där man sade att den tidigare förda regionalpolitiken har på senare tid uttunnats. Vi vill med skärpa framhålla, sade man, att förslaget till åtgärdsprogram nu snarast måste komma till utförande.

Min fråga är konkret: När kommer regeringen att besluta om genomförande av det åtgärdsprogram som riksdagen i december 1976 uttalade sig för?

Får jag ställa en fråga till.

Riksdagen anvisade i fjol ett belopp på 17 milj. kr. för vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder. Ur det anslaget skulle kommunerna i Vindelälvsområdet kunna erhålla en del. Hur stor del av dessa 17 miljoner har nu gått till Vindelälvsområdet?

Får jag också göra ett par korta kommentarer till övriga inslag i Nils Åslings skriftliga svar.

Industriministern säger att under 1977 började en arbetsgrupp med representanter för flera departement att bereda frågan om behovet av insatser utöver de vanliga till Vindelådalen. Det var en överraskning och en besvikelse för mig att man först då började undersöka behovet. Jag menar att det behovet var dokumenterat långt tidigare, och det var också angivet av riksdagen.

Det var möjligen för att undersöka vilka resurser som regeringen skulle vara villig att sätta in som den där arbetsgruppen kom till.

Fredagen den
17 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

Vidare talas det om att bidragen till de särskilda statskommunala beredskapsarbetena har höjts. Men det är ju ingenting speciellt för Vindelälvsområdet. Det är vad som kom andra områden till del.

Slutligen säger Nils Åsling att han positivt skall pröva arbetsgruppens förslag, även om detta skulle innefatta vissa speciella insatser.

Det är väl alldeles självklart att förslaget skall innefatta vissa speciella insatser. Det skall väl inte sättas i fråga nu. Det är ju sagt. Det är bara att försöka fullfölja det på ett realistiskt sätt.

INGEMUND BENGTTSSON (s):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att polemisera mot statsrådet. Anledningen till att jag har velat besvära herr talmannen och våra stenografer är egentligen det påstående som interpellanten gör både i sin interpellation och i sitt inlägg här. Rune Ångström säger att under de sex år som den socialdemokratiska regeringen sedan regerade – det var alltså efter 1970 – blev löftet om särskilda åtgärder för att främja sysselsättningen och utvecklingen i Vindelådalen aldrig infriat. I stället har det eviga väntandet på initiativ från statsmaktens sida hämmat andra initiativ i området och haft en förödande inverkan på den regionala utvecklingen.

Jag har velat ge uttryck för min reaktion mot denna retroaktiva historieförfalskning som återkom även i interpellantens anförande här.

Det var i själva verket 1967 som riksdagen uttalade sig för att Vindelälven inte skulle utbyggas. Då var man ju medveten om att det skulle orsaka sysselsättningsbekymmer för människorna vid Vindelälven och kommunerna där omkring.

Viss sysselsättning hade naturligtvis inte kunnat bli bestående – själva utbyggnaden hade ju så småningom blivit färdig – men däremot hade man onekligen fått permanent sysselsättning åt ett rätt stort antal människor, om utbyggnaden hade ägt rum. Riksdagen uttalade då att det gällde att utnyttja lokaliseringpolitiken för att hjälpa kommunerna kring Vindelälven. Jag har i min hand en förteckning över de lokaliseringsåtgärder – jag har haft glädjen att signera flera av de besluten – som har vidtagits och som har lett till sysselsättningsökning under åren från 1965 fram till 1977, då den regering jag tillhörde avgick. Vindelns har fått 263 sysselsättningstillfällen, Lycksele 234, Malå-Norsjö 278 osv. Jag har alltså den förteckning som visar vilka åtgärder som då vidtogs och de resultat som dessa ledde till. Jag har dock inte velat predika förnöjsamhet på något sätt, utan jag menar att man har all anledning att kräva ännu mer av statsmakterna.

Har då ingenting skett sedan 1970, när man så att säga definitivt sade ifrån att det inte blir någonting av Vindelälvsutbyggnaden? Ja, Georg Andersson har här redogjort för vad som har gjorts. Vi satsade 45 milj. kr., som användes till vägbyggnader. Det beloppet kan jämföras med de 4 miljoner som man nu använder till vägutbyggnad. Vidare såg jag till att alla kommuner där uppe till sina kommunala reningsverk fick 75 % i statsbidrag, vilket var en speciell åtgärd för Vindelälvs kommunerna med anledning av att de inte fick bygga ut.

Dessutom tillsatte vi en arbetsgrupp, där alla regionala intressen var

representerade. Den arbetsgruppen lade fram många intressanta projekt, som dock inte kunde genomföras utan statsbidrag utöver de vanliga. Tyvärr hann vi inte få de projekten färdiga, men jag lämnade ifrån mig ett ganska stort paket med projekt, som sedan inte har lett till någon åtgärd.

Jag har, herr talman, velat få in det här i protokollet, eftersom det skulle ha sett litet underligt ut om jag inte hade reagerat mot vad interpellanten har påstått både här i kammaren och i sin interpellation.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Ingemund Bengtsson påpekade att det speciella ansvar som statsmakterna uttalat visavi Vindelådalen och de människor som bor där har sin förankring i den aktivitet som har förekommit i riksdagen. Det är alltså inte, som Georg Andersson säger, i första hand ett uttryck för den förra regeringens speciella ansvar, utan det har sin grund i de beslut som har fattats här i kammaren och om vilka det har rått en betydande politisk enighet.

När man bedömer situationen i Vindelådalen – vilket vi har haft anledning att göra fortfarande, både på eget initiativ och i samband med kommunala uppvaktningar och överläggningar – finner man att vad folket i Vindelådalen nu behöver inte i första hand är fortsatta investeringar i infrastruktur, vägar, vatten- och avloppsanläggningar och andra inslag i samhällsbyggnaden, utan Vindelådalen behöver först och främst tillskott av arbetstillfällen.

Av den anledningen har vi bedömt det så, att arbetsgruppens arbete framför allt måste ägnas dessa frågor. Kvar – sedan man gjort de investeringarna i vägar, vatten och avlopp etc. – fanns en önskelista. Det var enligt vad Ingemund Bengtsson säger ett stort paket med allehanda uppslag, framför allt inom turismnäringen, som vi under hand har förklarat oss beredda att stödja maximalt inom ramen för de instrument som vi har till vårt förfogande.

Vad som saknas är alltså inslag som skulle kunna ge ny sysselsättning och en kompletterande åretrunsyselsättning, framför allt då inom den industriella sektorn.

Även under min tid som ansvarig för regionalpolitiken har det skett något när det gäller utveckling av industriell struktur, trots den mycket besvärliga atmosfär i vilken man har arbetat i näringslivet beträffande nyetablering. Det är dock för tolv företag som jag har haft glädjen att tillstyrka lokaliseringsstöd för etablering och utvidgning. Det gäller små företag, men det gäller också företag på orter med speciella problem. Klimatet har emellertid varit kärvt på grund av det allmänna konjunkturläget.

Debattörerna glömmar här att orsaken till att vi införde en helt ny och upptrappad regionalpolitisk insats i form av statsbidraget till de kommunala industrihusen var situationen i Vindelådalen. Den inspirerade oss till att i förra budgetpropositionen införa detta speciella anslag, som nu börjar ge effekt. Det har sin särskilda profil gentemot små orter, där man inte på annat sätt har möjligheter att få en industrietablering utan att kunna erbjuda befintliga industrilokaler.

Tyvärr noterar jag att kommunerna i Vindelådalen ännu inte har ansökt

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

om bidrag för att bygga kommunala industrihus. Det är fråga om den egentligen för Vindelådalen skraddarsydd insatsen med inriktning på att främja sysselsättningen. Andra glesbygdskommuner har ju utnyttjat sådant bidrag, och jag hoppas att Vindelälvskommunerna också är beredda att göra det när man nu närmare har övervägt möjligheterna.

Rune Ångström frågar mig när man kan vänta att den interdepartementala arbetsgruppen kan bli klar med sitt arbete. Jag väntar att den kommer med sin slutrapport inom en nära framtid. Den har dessutom, som jag påpekar i mitt svar, under hand presenterat en del uppslag, och den kommer alltså nu med en slutrapport. Jag hoppas att det skall finnas möjligheter att ur denna få fram konkreta uppslag som direkt är ägnade att främja sysselsättningen.

Jag är beredd, som jag har sagt i mitt svar, att också gå in med speciella åtgärder i Vindelådalen. Som jag sagt tidigare har jag varit beredd att särbehandla Vindelådalen inom ramen för de regionalpolitiska instrument som vi har till vårt förfogande.

Det måste ändå, om man ser det allmänt ur regionalpolitisk synpunkt, vara värdefullt att man inte stycker upp de regionalpolitiska aktiviteterna i en rad specialpaket, utan att man inom de ramar man har ser till att det finns möjligheter att göra speciella insatser i bygder med Vindelådalens karaktär och problem. Detta har varit den hittillsvarande målsättningen. Men vi är beredda att, om det visar sig nödvändigt, gå vidare och ytterligare mobilisera speciella resurser i den här bygden.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag delar industriministerns uppfattning att vad Vindelådalen nu behöver är varaktiga arbetstillfällen. Men det är också klart att vi behöver fortsatt utbyggnad av vägnätet och insatser på den allmänna sektorn för att förbättra strukturen i området.

Då det gäller nya industrier är ett antal nyetableringar på gång i det här området, och jag hoppas att industriministern snabbt behandlar de ansökningar om lokaliseringstöd och speciella stödåtgärder som kommer till regeringen.

De kommunala industrihusen nämndes. Jag vet också att det finns sådana ansökningar på gång, och jag tror att det är viktigt att man på det sättet förbereder marken för företag som är intresserade av en lokalisering till det här området. Ansökningar är att vänta inom en nära framtid, och det skall bli intressant att se vilken verkan dessa åtgärder har på företagarens vilja att etablera sig i området.

Beträffande åsikten att man ej skall stycka upp insatser i specialpaket anser jag att det i Vindelådalen trots allt är fråga om ett gammalt specialpaket. Det har inte uppstyckats nu – det gjordes ju när det löfte gavs som folket i Vindelådalen fortfarande väntar på skall bli infriat till fullo. Men jag tar fasta på industriministerns löfte att när arbetsgruppen har slutfört sitt uppdrag och lagt fram konkreta förslag, så kommer ett samlat paket för åtgärder i området att presenteras av regeringen.

Sedan vill jag kort vända mig mot vad Georg Andersson och Ingemund

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

Bengtsson framförde i sina anföranden. Det är ganska märkligt att Georg Andersson skyller den nuvarande situationen på mig, för att jag föreslog tillsättandet av den arbetsgrupp som skulle se över planeringsläget och de åtgärder som kunde tänkas vara aktuella i Vindelådalen. Det behövdes faktiskt sedan den gamla regeringen hade lämnat av. Då var planeringsläget i stort sett ett enda virrvarr. Bidragande till detta virrvarr var att när den gamla regeringen i olika interpellationsdebatter och frågestunder redovisade åtgärder i Vindelådalen, så gjorde man det just på det sätt som Ingemund Bengtsson och Georg Andersson har gjort här. Man plockade med åtgärder som låg långt utanför Vindelåldsområdet, t. ex. åtgärder i Lycksele centralort, i Tärna, i Storuman. Dessa orter ligger inte i Vindelådalen, men vad människorna där väntade på var åtgärder som direkt skulle ha verkan då det gäller sysselsättningsläge och en förbättrad livsstandard.

Det är också ganska märkligt att Georg Andersson dels efterlyser åtgärder i Vindelådalen, dels uttrycker stor förnöjsamhet med vad som tidigare har gjorts. Skulle man ta de uppgifter som här serveras av Ingemund Bengtsson och Georg Andersson som definitiva och riktiga, skulle ju egentligen löftet till människorna i Vindelådalen redan ha blivit infriat på den gamla regeringens tid.

Jag vill fråga Georg Andersson, som har rest i Vindelådalen, och Ingemund Bengtsson, som jag tror har gjort något enstaka besök där: Tror ni att ni har människorna i Vindelådalen bakom er då ni påstår att den gamla regeringen gjorde tillräckligt mycket för dem? Jag tror att den beskrivning av läget som jag har gett i min interpellation är den riktiga. Det finns ett utbrett missnöje med vad den gamla regeringen åstadkom i Vindelådalen. Nu är det den nya regeringen som har att rätta till förhållandena.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber först att få konstatera att när Rune Ångström riktar sin fråga och sina kray till den nya regeringen är han timid, anspråkslös, förhoppningsfull. Sedan övergår han till en debatt om vad som har varit. Men inte med ett ord kan han dementera de uppgifter som vi har lämnat. Är det fel när Ingemund Bengtsson och jag säger att för vägupprustningar satsades 45 milj. kr. extra i Vindelälvsområdet och när vi säger att ett extra statsbidrag för reningsanläggningar infördes bara för Vindelälvsområdet som gett 19 milj. kr.?

Jag har från den här talarstolen i många sammanhang sagt att det som gjordes under den gamla regeringens tid inte var tillräckligt. Men jag betraktade heller inte dess arbete som avslutat. Jag hade själv motionerat om tillsättandet av en arbetsgrupp. Den arbetsgruppen lade fram ett förslag, och riksdagen ställde sig bakom det förslaget i anledning av min motion 1976. Då tog den borgerliga regeringen över och sedan har det inte hänt mycket. Nils Åsling tvingades hänvisa till 4 milj. kr. för en väg uppe i Ammarnäs som en insats på det här området.

Rune Ångström säger att det behövdes en ny arbetsgrupp efter 1976 därför att det var ett virrvarr. Det är en häpnadsväckande anklagelse emot de 7-8

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

kommuner och deras representanter och länsstyrelsen och dess representanter som hade utarbetat det paket som överlämnats till regeringen. Detta paket var inte något virrvarr. Det var en samling förslag till åtgärder som kommunerna och länsstyrelsens arbetsgrupp hade ställt sig bakom. Det gällde att förverkliga de projekten i tur och ordning. Vi har från Lycksele kommun, Rune Ångströms och min egen kommun, ett antal sådana projekt i det paketet som vi väntar på att få genomföra. Det är inget virrvarr. Det är konkreta åtgärder som vi vill ha utförda. Vi räknar inte in åtgärder i andra områden utan vi har pekat på just de speciella insatser som gjorts i Vindelälvsområdet. Men vi har sagt att vi måste gå vidare.

Nu riktar vi kraven till dem som makten haver, och det tycker jag Rune Ångström också skall göra och inte vara så förfärligt undfallande när han nu skall tala med Nils Åsling om detta. Det blir väl ingenting gjort med den ton som Rune Ångström använder nu! Det behövs tillskott av arbetstillfällen, sägs det. Det är en plattityd! Det är därför vi för den här debatten. Det fanns en önskelista, säger Nils Åsling. Det var inte bara en önskelista utan det var konkreta projekt, som kommunerna är beredda att satsa sin del i – men under förutsättning att staten går in med extra insatser. Det gäller exempelvis på turismens område. Nils Åsling säger att han är beredd att stödja maximalt inom ramen för ordinarie medel. Men det är ingenting extra, och det är det som behövs för att få fart på det hela!

Nils Åsling hänvisar till upptrappningen av statsbidraget till industrilokaler. Där kommer det häpnadsväckande. Det var ett förslag som initierades av situationen i Vindelådalen, men Nils Åsling erkänner att de hittillsvarande insatserna har gått till andra områden därför att det inte fanns några ansökningar från Vindelälvs kommunerna. Men vad fanns det i paketet då? Har ni inte öppnat det? Där fanns åtskilligt. Ta och titta i det!

Sedan återkommer Nils Åsling till att han är beredd att särbehandla "inom ramen för sedvanliga medel". Jag skulle vilja säga att detta är ett typiskt centerpartistiskt uttalande, därför att det håller alla dörrar öppna. Om man särbehandlar måste man sätta in speciella resurser. Nils Åsling sade den 4 november i fjol, och det tycker jag att Rune Ångström också skall notera: Att avdela speciella resurser för detta – alltså Vindelälvsområdet – är ganska orimligt. Hur skall det nu vara? Blir det någon särbehandling? Blir det några speciella resurser eller är det fortfarande orimligt, enligt Nils Åslings mening?

Elvy Olsson har ju också bidragit med ett beryktat uttalande här i kammaren för ett par månader sedan. Den 15 december 1977 sade hon att hon inte ser det så att man där – alltså i Vindelälvsområdet – skall ha någonting i stället för den uteblivna älvsutbyggnaden. Det var ett brutalt besked. Vill herr Åsling ta avstånd från det uttalandet?

INGEMUND BENGTTSSON (s):

Herr talman! Herr Ångström frågar om jag tror att Georg Andersson och jag har folket i Vindelådalen bakom oss när vi redovisar de åtgärder som har vidtagits. Jag tror att människorna där står bakom oss när vi talar om fakta,

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

när vi berättar vad det kostade att bygga vägen, vad det kostade att göra i ordning reningsverket. Men vi har också talat om för folket där uppe att vi långt ifrån infriat löftet. Jag tänker då på det stora paket som var ganska väl förberett när vi lämnade regeringen. Det är också åtaganden som bör infrias.

Jag är i själva verket nöjd med den här debatten. För det första gav industriministern mig rätt i att det skett en hel del under vår regeringstid. Men han ville att vi skulle dela äran med riksdagen, och det har jag ingenting emot. Det är klart att det i sista hand är riksdagen som fattar beslut om anvisande av medel.

För det andra tog Rune Ångström i sitt anförande nu tillbaka hälften. I sin interpellation sade han att vi inte alls infriat löftet om särskilda åtgärder. Nu ändrade han sig och sade att löftet inte var infriat till fullo. Det tackar jag för. Det är precis vad vi säger. Vi har inte infriat det till fullo.

Rune Ångström talade om att de åtgärder vi redovisat för alla de berörda kommunerna var ett virrvarr. Jag vill då bara fästa uppmärksamheten på att vi gjorde den redovisningen därför att riksdagen så hade beslutat. När riksdagen 1967 antog sitt uttalande om att Vindelälven inte skulle byggas ut, uttalade man också att det skulle vidtas särskilda sysselsättningsfrämjande åtgärder i följande kommunblock: Arjeplog och Arvidsjaur i Norrbotten, Sorsele, Storuman, Malå, Norsjö, Lycksele, Vindeln och Vänersborg i Västerbotten. Åtgärderna i dessa områden med anledning av att Vindelälven inte byggdes ut skulle också redovisas för riksdagen.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Vad som i realiteten har hänt i denna fråga är att länsstyrelsen i Västerbottens län i början av 1976 till jordbruksministern ingivit ett s. k. paket, en lista över åtgärdsförslag. Det vore skäl i att man i den här debatten beaktade vad det paketet innehåller.

Vägförbättringar och vägbyggen omfattar nästan hälften av paketet, om man ser det kostnadsmässigt. Paketet innehåller vidare betydande investeringar i flygfält, anläggningar och aktiviteter för rekreatiösa ändamål, fiskevårdande åtgärder och åtgärder som avser samebyarna i området – allt naturligtvis angelägna och bra objekt för investeringar.

Vid våra överläggningar med invånarna i kommunerna har de erkänt att de tycker att detta är bra och nödvändiga åtgärder men att vad de framför allt behöver är varaktig sysselsättning som differentierar det ensidiga näringslivet. Därför måste vi i rimlighetens namn se vad vi kan göra för att bygga ut den industriella sysselsättningen, vid sidan av detta åtgärds paket. Vi håller på att utarbeta en ny regionalpolitik men ansåg det ändå angeläget, med hänsyn till erfarenheterna i Vindelådalen, att trappa upp de regionalpolitiska ambitionerna. Av dessa skäl föreslogs i fjolårets budgetproposition ett specialanslag på 17 milj. kr., som jag fått motta en del kritik för, bl. a. från det socialdemokratiska oppositionspartiet. Det tillkom för att möjliggöra för kommunerna att med statligt stöd, upp till 65 %, bygga industrilokaler ute i bygder där man aldrig annars får en chans att göra industriella investe-

Fredagen den
17 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

ringar.

Vi har talat om detta för kommunerna och för länsstyrelsen, men ännu har det inte kommit någon ansökan från Vindelådalen. Här tycker jag att Georg Andersson gör sig skyldig till ett något demagogiskt debattgrepp när han säger att det statliga stödet har utnyttjats av andra och skyller på att regeringen inte har varit aktiv. Vi har offererat detta stöd. Att man ännu inte har hunnit, velat eller kunnat utnyttja det i Vindelådalen beklagar jag, och jag hoppas att man där kommer i åtnjutande av det.

När Georg Andersson talar om det som har varit bör han komma ihåg att detta paket i och för sig är bra, men det löser inte Vindelådalens problem. Låt oss göra de infrastrukturella investeringarna i den takt vi orkar med ekonomiskt, men låt inte de investeringsanspråken bli de enda man erbjuder Vindelådalen – då har man ändå bara byggt upp något för turismen i området, och här gäller det att skaffa varaktig sysselsättning för den bofasta befolkningen. Det tog man med det gamla paketet inte fasta på. De åtgärder som den gamla regeringen och kammaren beslutade om har inte löst det problemet. Det har vi nu tagit itu med, och vi är beredda att lösa det.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill än en gång understryka det viktiga i den handlingslinje som industriministern skissar: Man måste i första hand satsa på sysselsättningsfrämjande åtgärder, åtgärder som ger varaktiga arbetstillfällen. Det är just sådana åtgärder som kommuner och andra intressenter i Vindelådalen efterlyser.

När jag har gjort detta timida, anspråkslösa påstående vill jag kort bemöta Georg Anderssons historieskrivning. Han säger just att jag är timid, anspråkslös och förhoppningsfull. Det sista har jag rätt att fortfarande vara – jag hyser förhoppningen att den nya regeringen skall vidta åtgärder som innebär ett infriande av givna löften.

Men då vill jag fråga Georg Andersson: Var var Georg Andersson hela den tid då debatten pågick mellan 1970 och 1976? Georg Andersson satt tyst och snällt i sin bänk här i riksdagen och deltog inte i debatten om Vindelådalen. Det var först när den nya regeringen hade tillträtt som Georg Andersson trädde in på arenan och började ställa anspråk. Det gjorde han så snabbt som bara någon månad efter regeringstillträdet. Jag tog mig friheten att i den interpellationsdebatt som Georg Andersson initierade påpeka just denna märkliga attitydförändring från Georg Anderssons sida. Jag tycker därför att det är litet konstigt att Georg Andersson talar om min ödmjuka hållning till den nya regeringen när jag har väckt en fråga, har bett om ett besked från den regering som nu har ansvaret. Det står dock i ganska stark kontrast till Georg Anderssons agerande under den förra regeringens tid. Jag vet att många i hans egen valkrets tidigare har efterlyst Georg Andersson i debatten i detta fall.

Jag vill också påpeka en annan sak. Det är en dubbelattityd av Georg Andersson när han begär att Vindelälven skall byggas ut samtidigt som han kräver att vi skall vidta åtgärder för att ge kompensation för att älven inte

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

byggs ut. Georg Andersson har nog anledning att inta en definitiv ståndpunkt i detta fall. Anser han att Vindelälven skall byggas ut, då må han driva den linjen. Anser han däremot att Vindelälven skall bevaras, då kan det vara befogat att han för fram krav på åtgärder. Jag vill påpeka att den typ av debatt som Georg Andersson för, nämligen att å ena sidan kräva en utbyggnad av Vindelälven och å den andra kräva åtgärder för att kompensera en utebliven utbyggnad, sannerligen inte bidrar till att skapa ett bra underlag för en opinion i den här frågan.

På tal om opinioner vill jag påpeka att Ingemund Bengtsson märker ord när han vill göra gällande att jag på något sätt skulle ha retirerat från den ståndpunkt jag redovisade i mitt förra anförande. Jag vill klart fastslå en sak, Ingemund Bengtsson: Det föreligger ett utbrett missnöje med den passivitet som den tidigare regeringen visade då det gällde att infria löftet till människorna i Vindelådalen. Det kan Ingemund Bengtsson själv konstatera, om han besöker området.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Rune Ångström talar med en förmyndaraktig ton och tillrättavisar mig om vad jag bör göra och var jag bör vara. Jag skall inte ägna många ord åt Rune Ångström i den här debatten, eftersom det inte var med honom som vi skulle diskutera dessa framtida åtgärder – i den här frågan är han f. ö. ganska handfallen – men jag vill göra ett par kommentarer till vad han sade.

Rune Ångström säger att jag får bestämma mig för om jag vill ha en utbyggnad av älven eller om jag vill ha andra åtgärder. Då vill jag svara: Bäst hade varit om vi hade fått en utbyggnad av älven, det är vad jag helst vill ha. Men så länge den borgerliga regeringen envist säger att man inte skall bygga ut älven, då får regeringen lov att gå vidare och vidta de ersättningsåtgärder som där behövs. Att regeringen nu överväger att överleda vattnet är en annan sak, och det är en fråga som har upprört många människor.

Rune Ångström frågade också: Var fanns Georg Andersson under den förra regeringens tid?

Det borde vara ganska känt för Rune Ångström var jag fanns; vi bor ju inte så långt ifrån varandra på hemmaplan. Också här i kammaren utträttade jag en del saker. Jag motionerade t. ex. om den arbetsgrupp vi talat om. Den arbetsgruppen tillsattes, och den lade fram ett förslag som jag sedan motionerade om. Riksdagen biföll den motionen, och den ligger därför nu på den nya regeringens bord. Det var en del av de saker jag gjorde under den förra regeringens tid.

Vi inbjöd också Bengt Norling och Rune B. Johansson till statsrådsbesök i Vindelådalen, så att de fick träffa befolkningen där. Efter detta fick vi Bengt Norling att anvisa 45 miljoner till vägarna.

Jag vill fråga: När kom ett borgerligt statsråd till Vindelådalen? Jo, det kom ett upp till Sorsele. Det var Birgit Friggebo. Hon sade då att det skulle komma ett sysselsättningspaket under våren. Dagen därpå sade Nils Åsling här i kammaren: Det är orimligt! En månad senare sade Birgit Friggebos

Fredagen den
17 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

departementskollega Elvy Olsson: De skall inte ha någonting i Vindelälvsområdet i stället för älvutbyggnaden. – Då måste man börja fråga sig vad som är på gång.

Rune Ångström apostroferar vidare min debatt i oktober 1976 – med samma historieförfalskning som han tidigare gjort sig skyldig till här. Min debatt då handlade inte om Vindelådalen, utan den handlade om Adak. Och det var i november–december 1976 som riksdagen uttalade sig för paketet om Vindelådalen.

Låt mig så återvända till den sakdebatt med industriminister Åsling som vi egentligen skulle föra här. Efter herr Åslings sista inlägg vill jag återigen fråga honom: Vad blev det av de 17 miljonerna? Blev det någonting alls för Vindelälvsområdet eller gick alltihop till industrin i andra områden?

Här sägs att det saknas förslag från Vindelälvsområdet när det gäller industrilokaler. Jag har för mig att Lycksele kommun i sitt yttrande till arbetsgruppen har fört fram en industrilokal i Rusksele. Förslag om en industrilokal i Sorsele har också förts fram och debatterats i olika omgångar. Har det aldrig kommit fram till departementet? Det var överraskande.

Hur är det vidare med de övriga insatserna för vägar, flygfält, fiske och turism? Skall jag tolka Nils Åsling som att detta avskrivs ur paketet för särskilda insatser? – Att det kan komma ett och annat på ordinära medel kan han tänka sig. Vi har några objekt inom Lycksele kommun, och även inom andra kommuner, speciellt för turismen. Det var ju bl. a. därför som den här älven skulle sparas. Vi har reserverat medel i den kommunala budgeten år efter år och väntat på att det speciella statsbidraget skulle komma. Nu har vi faktiskt på allvar börjat en debatt om vi skall ta bort de pengarna ur den kommunala budgeten, eftersom de bara ligger och hindrar andra angelägna behov, om inte regeringen vill bidra med sin insats. Får jag ett klart besked: Blir det några speciella insatser från regeringens sida för sådana åtgärder? Slutligen upprepar jag frågan, om Nils Åsling i dag vill ta avstånd från sitt uttalande den 14 november om att det är orimligt att begära speciella resurser för Vindelälvsområdet, och därmed också ta avstånd från Elvy Olssons påstående att man i Vindelälvsområdet inte skall ha någonting i stället för älvutbyggnaden.

INGEMUND BENGTTSSON (s):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Jag vill först till industriministern säga att det är klart att jag har uppfattningen att det kan vara bra i regionalpolitiken att bygga industrilokaler i kommuner av den här typen, och att de får statsbidrag till det. Men det är egentligen ingen nyhet, därför att tidigare kunde man som beredskapsarbete vräka upp sådana lokaler. Jag är rädd för att man har litet för stora förhoppningar om man tror att bara den omständigheten att det byggs en lokal innebär att man får dit sysselsättning. Det har visat sig att så enkelt är det inte.

Det intressanta i industriministerns svar var egentligen att han sade att dessa lokaler var skräddarsydda åt kommunerna i Vindelådalen. Då ställer man sig naturligtvis frågan: Har industriministern några små företag att

skicka in i de skraddarsyddade kostymerna? Annars är de ju inte skraddarsyddade. Finns det ingenting att stoppa in i dem är de ju konfektionssyddade.

Egentligen begärde jag ordet kort och gott för att säga till herr Ångström att det var ett mycket sensationellt yttrande när han sade att jag märker ord. Men är det inte ord vi politiker använder som vårt redskap? Jag vet inte hur man annars skall kunna nå fram till varandra om man inte använder ord och försöker förstå de orden.

Det är mycket möjligt att det var ett utbrett missnöje med att det inte hände tillräckligt uppe i Vindelådalen, det vill jag inte förneka. Det bekräftades f. ö. av Georg Andersson. Det missnöjet måste då ha upphört 1976 och nu ersatts av stor tillfredsställelse. Men jag är rätt övertygad om att de inte alls är nöjda i Vindelådalen. De har nu upplevt slutet av 1976, hela 1977 och början av 1978, och någon sådan förödande aktivitet har väl inte märkts där uppe så att alla är glada och ropar hurra när herr Ångström visar sig.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Till Ingemund Bengtsson vill jag säga att det visserligen har lämnats bidrag att bygga industrihus som beredskapsarbete, men det förutsätter byggarbetslöshet. Tyvärr är tillgången på byggarbetskraft regionalt betingad, och här är det angeläget att man oavsett hänsyn till byggarbetskraftens situation ändå får möjlighet från kommunens sida att planera för en industriell verksamhet. Erfarenheterna hittills är väl ändå, Ingemund Bengtsson, att har man en industrilokal att offerera ett lokaliseringsobjekt så har en av de grundläggande svårigheterna ändå lösts. Jag tror alltså att det kan vara av stort värde och jag hoppas att det blir det. Under alla förhållanden är det en upptrappning av den regionalpolitiska aktiviteten. Det är skraddarsytt för Vindelådalen, och för andra bygder med lika extrema glesbygdsproblem. Huruvida det blir konfektion får framtiden utvisa.

Jag vill till Georg Andersson säga: Jag har några gånger upprepat att anslaget på 17 miljoner för speciella glesbygdsinsatser gällde framför allt de kommunala industrihusen. En förutsättning här är lokal aktivitet och lokalt ansvarstagande. Om det inte kommit ansökningar blir det inte heller möjligt att disponera anslaget som man skulle vilja i t. ex. Vindelådalen. Jag hoppas att kommunerna där tar tag i detta nu.

Georg Andersson formulerade sig litet tillspetsat: Det är orimligt att begära speciella resurser för Vindelådalen. Ja, det är naturligtvis inte orimligt att begära det, men det måste vara angeläget och är ur min synpunkt ett ofrånkomligt krav att de insatser som görs – inom ramen för givna möjligheter eller med hjälp av speciella resurser – måste ha till bestämt mål att stärka den lokala befolkningens möjligheter att få varaktig sysselsättning. Det räcker alltså inte med att investera i turistanläggningar med kort säsongsutnyttjande etc. Detta kan man göra också, men det bör ske en parallell utveckling här.

Det finns ju en lista med projekt: utbyggnad av turistinformationen i Arjeplog, belysning av skidbacken i Hemavan och servicebyggnad i Hemavan, idrottsplats i Arjeplog, flottningsmuseum i Vindelån, upprustning av

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

serveringsstuga på Middagsberget i Vännäs, en rad åtgärder för samebyarna etc. Men här saknas direkta uppslag till insatser för varaktig sysselsättning inom också andra branscher. Vindelådalen har en stor framtid som turistregion, men den utvecklingen måste komma successivt. Den kan inte komma med konstlade insatser under en mycket koncentrerad turistperiod. Dessa insatser måste ske parallellt med insatser för att stärka den lokala sysselsättningen. Jag trodde att detta var ganska elementära fakta som interpellanten, Georg Andersson och Ingemund Bengtsson skulle kunna vara överens med mig om.

Bristen i de hittillsvarande insatserna är att de så ensidigt tog fasta på att förbättra infrastrukturen och turistmiljön utan att tänka på den lokala befolkningen. Jag har klara bevis för att den lokala befolkningen är missnöjd med det sätt på vilket detta gamla paket fördes fram av den gamla regeringen utan någon avvägning ur sysselsättningssynpunkt. Det är en brist som vi hoppas kunna kompensera. Jag vet att det finns stora svårigheter i det här konjunkturläget. Men det är arbetsgruppens uppgift att hitta kombinationer av åtgärder från det gamla paketet och nya sysselsättningsinsatser.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill på mitt timida sätt – för att det inte skall uppstå något missförstånd – till industriministern klart formulera mig så här: Det vi i första hand behöver i Vindelådalen är bestående sysselsättningstillfällen på den industriella näringspolitiska sidan. Dessutom behövs generella åtgärder som vägförbättringar, väg- och flygplatsbyggnad, förbättringar för turismen och liknande åtgärder. Det gäller alltså en kombination av åtgärder.

Jag upprepar än en gång – och här instämmer jag i industriministerns bedömning – att det i första hand är näringspolitiska insatser, som behövs.

Ingemund Bengtsson! Det är fullt klart att man inte ropar hurra vare sig när jag eller någon annan politiker visar sig i Vindelådalen. I så fall hade jag inte ställt de här frågorna till industriministern i dag.

Georg Andersson säger: Så länge den nya regeringen envisas med att inte bygga ut älven . . . Jag vill här påpeka att den 1 april 1970 var det regeringen Palme och Olof Palme själv som gick ut och sade att Vindelådalen för all framtid skulle bevaras outbyggd och att människorna i området skulle kompenseras för det bortfall av sysselsättningstillfällen som detta innebar.

Jag vill ställa en konkret fråga till Georg Andersson: Har representanterna för den tidigare regeringen och det socialdemokratiska partiet bytt ståndpunkt i den här frågan, eftersom Georg Andersson lägger skulden för en utebliven utbyggnad på den nya regeringen? Är det inte fortfarande det socialdemokratiska partiets officiella ståndpunkt att Vindelälven skall bevaras?

Jag har uppfattat Georg Andersson så, att han driver en särmening i det här fallet, men om det förhåller sig på något annat sätt kanske jag kan få besked om det nu. Varje gång Georg Andersson drar in Vindelälvsutbyggnaden i diskussionen för han opinionsmässigt tillbaka debatten om vilka åtgärder

som skall vidtas i området. Det tycker jag att han skulle tänka på när han gör sina framträdanden i just den frågan.

Nr 82

Fredagen den
17 februari 1978

*Om åtgärder för
att främja syssel-
sättningen i Vin-
delådalen*

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! I den här debatten är det Rune Ångström som har fört in frågan om älvens utbyggnad och inte jag. Jag har talat om åtgärder för sysselsättning nu inom ramen för det riksdagsbeslut som har fattats tidigare.

Det är helt riktigt att det var den förra regeringen som den 1 april 1970 bestämde att man inte skulle bygga ut Vindelälven. Därför reste jag och andra inom arbetarrörelsen i Västerbotten mycket bestämda krav på alternativa sysselsättningsåtgärder. Jag har här redovisat en del av vad vi har gjort; det finns annat att säga också. Just därför att den socialdemokratiska regeringen beslutade att inte bygga ut riktade vi de kraven till den. Samma krav ställer vi alltfört, men nu naturligtvis till den nu sittande regeringen.

Avslutningsvis vill jag upprepa min fråga till Nils Åsling, om han vill ta klart avstånd – jag är nämligen litet bekymrad över att han inte har gjort det – från sitt uttalande den 14 november i fjol, då han sade: "Men att avdela speciella resurser för detta" – därmed avsågs Vindelälvsområdet – "är ganska orimligt därför att det skulle innebära att den trots allt begränsade medelsarsenal som vi har till förfogande onödigtvis skulle bindas upp." Att det skulle innebära någonting onödigt att avsätta resurser för Vindelälvsområdet tror jag kan göra mer än en vindelådsbo indignerad.

Jag har också bett att Nils Åsling skulle ta avstånd från Elvy Olssons uttalande den 15 december 1977, när hon sade: "Men jag ser inte saken på det sättet att man där" – alltså i Vindelälvsområdet – "skall få någonting i stället för en utbyggnad." Detta har verkligen irriterat opinionen; har Rune Ångström varit där och lyssnat, så har han hört det.

Nu ber jag att Nils Åsling tar avstånd från de här uttalandena, annars kommer vi inte vidare i den här frågan om sysselsättningsåtgärder.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill till sist säga till Georg Andersson att jag redan har besvarat hans fråga om vår syn på situationen i Vindelådalen. Jag har vitsordat att om det finns rimliga projekt för varaktig sysselsättning åt den bofasta befolkningen, är vi beredda till speciella, extraordinära insatser, och jag talar i det avseendet på hela regeringens vägnar.

Problemet är ju att den gamla regeringen och den hittillsvarande planeringen inte har gett rimliga projekt att satsa på. Det är ju orimligt – om jag nu skall använda det ordet – att binda upp resurser kring projekt som inte ger den effekt vi eftersträvar, dvs. varaktig sysselsättning åt den ortsbundna befolkningen. Det kan inte vara på det sättet vi skall använda vår trots allt begränsade ram för regionalpolitiska insatser.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Georg Andersson och jag har väl möjligheter att fortsätta debatten internt – vi bor ju, som Georg Andersson också påpekade, rätt nära varandra.

Men när Georg Andersson säger att det är jag som har fört in frågan om älvutbyggnaden i debatten, så är det ett rätt märkligt påstående. Bakgrunden till debatten är väl att älven inte skulle byggas ut och att det skulle vidtas åtgärder för att kompensera detta.

Och jag noterar att Georg Andersson inte svarade på min fråga, om han har det socialdemokratiska partiet bakom sig då det gäller inställningen till älvutbyggnaden. Jag tycker det är opportunism i överkant att vända sig åt ena hållet och kräva att älven skall byggas ut och sedan vända sig åt andra hållet och med stora ord och åthävor kräva att kompenserande åtgärder skall vidtas när älven inte byggs ut.

GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! För det första till Rune Ångström: Jag tror faktiskt att jag med en viss frimodighet kan säga, att när det gäller såväl frågan om älvutbyggnaden som frågan om åtgärder för ersättningssystemet representerar jag en mycket bred opinion i Vindelälvsområdet.

För det andra till Nils Åsling: Jag tolkar Nils Åslings senaste inlägg så, att med rimliga projekt avses industrilokaler för varaktig sysselsättning, och med vad Nils Åsling sagt om orimliga projekt o. d. avses allt annat i det här paketet. Det är ju i och för sig ett besked till kommunerna, även om det är negativt, att man inte bör fortsätta att räkna med särskilda statsbidrag för någonting utöver industrilokaler. Men låt oss då få industrilokaler och få dem snabbt! Vi kan börja med att bygga ut industricentranläggningar som är beslutade.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om ökat antal hälsovårdsinspektörer

Statsrådet INGEGERD TROEDSSON erhöll ordet för att besvara *Gunnar Olssons* (s) den 9 februari anmälda fråga, 1977/78:285, till socialministern, och anförde:

Herr talman! Gunnar Olsson har frågat socialministern vilka åtgärder han är beredd att medverka till för att förbättra situationen för landets hälsovårdsnämnder, så att balans mellan tjänster och inspektörer nås.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

I 14 § hälsovårdsstadgan föreskrivs att det skall finnas en eller flera hälsovårdsinspektörer i varje kommun. De skall ha gått igenom fastställd kurs för hälsovårdsinspektörer eller ha annan utbildning som godkänns av socialstyrelsen.

Hälsovårdsnämnderna har under senare år fått utökade uppgifter främst inom miljövårdens område. Samtidigt har nämndernas resurser byggts ut. Sålunda har antalet tjänster för hälsovårdsinspektörer enbart under femårsperioden 1972–1977 ökat från ca 650 till 825. Antalet vakanta tjänster har under samma tid ökat något, från 89 till 110.

F. n. utbildas ca 60 hälsovårdsinspektörer per år vid naturvårdsverkets omgivningshygieniska avdelning. Denna utbildning, som är ettårig, skall enligt beslut vid 1975/76 års riksmöte (prop. 1975/76:100, UbU 1975/76:20, rskr 1975/76:245) ersättas av en treårig högskoleutbildning av hälsovårdsinspektörer. Den nya utbildningen startade vårterminen 1977. Antalet nybörjarplatser är 60 per år med en intagning av 30 per termin. Den äldre ettåriga utbildningen pågår till dess att de första eleverna med den nya utbildningen examineras.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att det i första hand ankommer på berörda högskoleorgan att föreslå ändringar i dimensioneringen av utbildningen. Kommunerna är företrädde i linjenämnden för hälsovårdsinspektörsutbildningen och har alltså möjlighet att ta sådana initiativ.

Hälsovårdsstadgutredningen utreder frågan om behörighetskrav för tjänst som hälsovårdsinspektör. Därvid övervägs bl. a. om även andra personer med lämplig utbildning bör kunna få anställas av hälsovårdsnämnderna för att utföra vissa uppgifter som nu ligger på hälsovårdsinspektörerna. Utredningen räknar med att slutföra sitt arbete sommaren 1978.

GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Troedsson för svaret på min fråga.

Bakgrunden är ju det stora antalet vakanta tjänster som hälsovårdsinspektörer på olika håll i landet.

Jag har i min fråga tagit upp situationen i Värmland, där flera av länets 16 kommuner i dag saknar befattningshavare på de här tjänsterna, t. ex. Eda, Grums och Årjäng, men även Hammarö, Torsby och Hagfors har haft det besvärligt.

Enligt de uppgifter jag har fått genom upplysningstjänsten är f. n. ca 140 befattningar som hälsovårdsinspektör vakanta i landet som helhet. 17 kommuner saknar i dag helt hälsovårdsinspektör.

När det uppstår brist på utbildad personal, är det alltid glesbygderna som drabbas särskilt hårt. Speciellt de små kommunerna som har *en* tjänst inrättad har det svårast att få tjänsten besatt.

Jag har i min fråga pekat på några av de mycket viktiga arbetsuppgifter som i dag åvilar en hälsovårdsnämnd. Inför dessa uppgifter känner sig ofta lekmännen i de hälsovårdsnämnder som saknar inspektör oroliga inför de bevaknings- och kontrolluppgifter som föreskrivs i hälsovårdsstadgan. Hälsovårdsnämnderna har också fått utökade uppgifter, som statsrådet också antydde i sitt svar.

Min fråga har förresten föranletts av en hälsovårdsnämndsordförande i en Värmlandskommun, som under mycket lång tid saknat hälsovårdsinspek-

*Om ökat antal
hälsovårdsinspek-
törer*

Fredagen den
17 februari 1978

*Om ökat antal
hälsovårdsinspek-
törer*

tör.

Det här med livsmedelshygien, kommunal yrkestillsyn, djurskyddstillsyn, hantering av hälso- och miljöfarliga varor m. m. är inga lätta frågor. Jag tror att det är rätt angeläget att balans mellan antalet tjänster och inspektörer uppnås så snart som möjligt.

Statsrådet återopade i sitt svar hälsovårdsstadgeutredningen, och det är väl möjligt att hälsovårdsnämndernas uppgifter kan komma att ändras efter en översyn av hälsovårdsstadgan, men sannolikt kommer inte hälsovårdsnämndernas arbetsuppgifter att bli enklare i framtiden. Då kvarstår givetvis behovet av väl utbildad personal, som kan klara av de här ofta mycket svåra arbetsuppgifterna.

Trenden sedan i början av 1960-talet har också varit att endast omkring 60 % av de utbildade hälsovårdsinspektörerna väljer att arbeta vid en kommunal hälsovårdsnämnd. Många slutar i sitt yrke, vilket också skapar bekymmer i vissa kommuner.

Jag vill ställa en följdfråga till statsrådet. Socialstyrelsen gjorde ju den 13 december förra året på grund av den rådande bristsituationen en framställning till arbetsmarknadsstyrelsen om en extra kurs för utbildning av hälsovårdsinspektörer. Anledningen var att antalet vakanta tjänster ökat. Vad hände efter socialstyrelsens framstöt?

Statsrådet INGEGERD TROEDSSON:

Herr talman! Jag är väl medveten om att vissa kommuner har svårt att rekrytera hälsovårdsinspektörer, och socialstyrelsen har i viss mån försökt att underlätta rekryteringen genom att ge dispenser från den föreskrivna utbildningen. Naturligtvis måste socialstyrelsen vara restriktiv i detta avseende, eftersom hälsovårdsinspektörerna – det är vi ju helt överens om – har utomordentligt viktiga uppgifter som berör hälsovården och allmänhetens säkerhet. I många fall har kommunerna genom länsläkarorganisationens medverkan kunnat finna praktiska lösningar när det gäller personalbristen, bl. a. genom att en ansvarig hälsovårdsinspektör står till förfogande för två kommuner. Det är sällsynt att någon kommun helt saknar hälsovårdsinspektör, men jag är medveten om att Värmland har speciellt stora svårigheter.

Jag kan också nämna att socialstyrelsen under senare år har rekommenderat naturvårdsverkets omgivningshygieniska avdelning att som extra elever anta sådana personer vid hälsovårdsnämnderna som utför vissa inspektörsuppgifter. Socialstyrelsen följer fortlöpande tillgången och efterfrågan på hälsovårdsinspektörer, och vid flera tillfällen har styrelsen genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg tagit initiativ till utbildningskurser för hälsovårdsinspektörer.

När det gäller den fråga som Gunnar Olsson ställde är jag ledsen att jag inte kan lämna ett svar just nu. Jag vill minnas att ärendet ännu inte är slutbehandlat, men jag skall undersöka närmare hur det förhåller sig med det.

Jag vill också understryka Gunnar Olssons yttrande att det är ett problem att hälsovårdsinspektörerna på grund av sin allsidiga utbildning är starkt

efterfrågade för likartade uppgifter inom andra samhällssektorer och inom det privata näringslivet. Men med den nuvarande utbildningskapaciteten räknar man ändå med att balans mellan tillgång och efterfrågan på hälsovårdsinspektörer kommer att uppnås i början på 1980-talet.

Nr 82

Fredagen den
17 februari 1978

*Om ökat antal
hälsovårdsinspek-
törer*

GUNNAR OLSSON (s):

Herr talman! Det gläder mig att statsrådet har en positiv syn på denna fråga och är medveten om de svårigheter som vi har framför allt ute i glesbygderna. Statsrådet nämnde också utbildningskapaciteten, vilken uppgår till 60 inspektörer per år. Enligt beslut som vi har fattat här i riksdagen skall denna utbildning i fortsättningen vara treårig, och den skall förläggas till socialhögskolan i Umeå.

Men detta räcker tydligen inte. Enligt vad jag har kunnat utläsa ur tillgänglig statistik är det inte alls ovanligt att utbildade hälsovårdsinspektörer lämnar sina anställningar i kommunerna. Nu har socialstyrelsen signalerat att en enkät under våren kommer att genomföras bland de ca 340 inspektörer som inte är verksamma som sådana, för att söka utröna orsakerna till att så många lämnar sina befattningar. Jag tyder denna enkätundersökning som ett uttryck för att det finns flera problem, som bidrar till den bristsituation vi har i dag. Jag vill påpeka att detta är en brist, som bl. a. återspeglas i varje nummer av Kommun Aktuell, där kommun efter kommun annonserar efter hälsovårdsinspektörer därför att så många tjänster är vakanta.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:1752 och 1753 till finansutskottet

§ 5 Anmäldes och bordlades

Proposition

1977/78:94 om höjning av bensinskatten, m. m.

§ 6 Anmäldes och bordlades

Utrikesutskottets betänkande

1977/78:9 med anledning av propositionen 1977/78:101 angående tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser utrikesdepartementets verksamhetsområde

Socialutskottets betänkande

1977/78:21 med anledning av propositionen 1977/78:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser garantilån för arbetsmiljöförbättringar m. m.

Civilutskottets betänkanden

1977/78:11 med anledning av motion om lokalkostnaderna i samband med

*Anmälan av interpellation***§ 7 Anmälan av interpellation**

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 16 februari

1977/78:134 av *Margot Håkansson* (fp) till statsrådet Britt Mogård om läromedelsinformationen:

Statens institut för läromedelsinformation, vanligen kallat SIL, inrättades den 1 juli 1974. Namnet anger att institutet skall ge erforderlig information om läromedel och därmed hjälpa skolans representanter att välja lämpliga sådana för olika ämnen och stadier.

När propositionen 1973:76 skrevs förmodade man att registret skulle vara självfinansierat. Läromedelsproducenten skulle betala en viss avgift för att få ett läromedel registrerat, och den som rekvirerade information skulle betala efter en viss taxa.

Vägen för en bok från producenten till konsumenten är lång och krokig. Man kan ifrågasätta om inte en onödig byråkrati på detta sätt fördyrar läromedlen.

Vissa böcker skall som bekant objektivitetsgranskas av skolöverstyrelsens läromedelsnämnd, tidigare av statens läroboksnämnd. En ny bok, för vilken granskningsplikt förekommer, skall inlämnas till SIL, som avgör om den är att betrakta som ett centralt läromedel och i så fall skall översändas till skolöverstyrelsens läromedelsnämnd. För den utomstående verkar denna tjänsteväg närmast som ett onödigt arbete. Skolöverstyrelsens läromedelsnämnd bör vara kompetent att själv avgöra om ett läromedel är att betrakta som ett centralt läromedel.

Förr sändes ett sådant läromedel, som då kallades lärobok, till statens läroboksnämnd för granskning. Efter granskningen av insända läroböcker infördes i Aktuellt från Skolöverstyrelsen en förteckning över nyligen godkända läroböcker. Det dröjde tidigare endast en eller ett par månader, innan beslutet om en godkänd bok blev publicerat.

Nu däremot kan det dröja över ett år innan SIL informerar om en godkänd bok. Det är också märkligt att man skall behöva splittra denna informationsverksamhet på skolöverstyrelsen och SIL. Vår centrala skolmyndighet bör också vara kompetent att informera om centrala läromedel. Det är ju lätt för skolöverstyrelsens läromedelsnämnd, som verkställer författningssenlig granskning av läromedlen, att också publicera uppgifter om godkända läromedel på kortare tid än som nu upp till 15 månader. Det kan knappast

anses rationellt att splittra en verksamhet genom att förlägga den till både SÖ och SIL.

Fr. o. m. 1978 ger Föreningen Svenska läromedelsproducenter, FSL, ut en katalog som i själva verket ersätter SIL:s katalog. Praktiskt taget alla läromedelsförlag från de största, t. ex. Esselte Studium och Liber, och ned till de allra minsta tillhör FSL. Förteckningar från skolöverstyrelsens läromedelsnämnd över godkända, granskningspliktiga läromedel och FSL:s katalog över förlagens samtliga läromedel bör kunna ge erforderlig läromedelsinformation.

Visserligen svarar läromedlen för en liten del av kommunernas skolbudget, men många kommuner anser sig ändå inte ha råd att anskaffa ens de centrala läromedel som en aktuell undervisning kräver.

Under år 1974/75 var kostnaden för SIL 322 000 kr. i anslag över statsbudgeten.

Under år 1975/76 var kostnaden för SIL 364 000 kr.

Under år 1976/77 var kostnaden för SIL 548 000 kr.

Under år 1977/78 var kostnaden för SIL 636 000 kr.

Enligt 1978/79 års budgetproposition beräknas kostnaden för SIL till 1 023 000 kr.

SIL orsakar väsentligt högre kommunal läromedelsutgift än vad som motsvarar SIL:s rena driftkostnader. Förlagens hantering av SIL-ärenden leder till avsevärda kostnader. Reglerna om prover o. d. är också sådana att SIL-registrering medför längre tids kapitalbindning än vad som annars vore nödvändigt. Förlagen måste kalkylera in de direkta och indirekta SIL-kostnaderna i bokpriserna. Men även på den SIL-orsakade prisdelen utgår författarroyalty och bokhandelsrabatt, vilket ytterligare stegrar kalkylpriset.

På SIL-delen av priset betalas moms precis som på resten.

Totalt torde kommunernas kostnader öka med ett belopp som ligger mellan två och tre gånger SIL:s driftkostnader.

SIL:s planer på eller önskningsom att få vidga verksamheten kan snart leda till så hög extra kostnad att det märkbart påverkar läromedelsanslagens storlek.

SIL:s verksamhet kan inte ersätta förlagens och FSL:s information. Till sist är det dessutom nödvändigt att de som väljer läromedel har haft tillfälle att granska själva böckerna. Ingen katalogtext kan ersätta det beslutsunderlaget.

Här finns alltså ett exempel på hur en statlig, knappast nödvändig verksamhet leder till ökade kommunala kostnader. Skall man få bukt med en sådan utveckling måste man börja någonstans. Här finns ett utsökt tillfälle att göra en översyn av en statlig verksamhet som fördyrar ledet mellan konsument och producent.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet Mogård ställa följande fråga:

1. Avser statsrådet att göra någon utvärdering av SIL:s verksamhet efter den treårsperiod som nu har förlutit?

2. Kan inte SÖ:s läromedelsnämnd ansvara för erforderlig information om granskningen av läromedel, enär den övriga informationen tillgodoses genom Föreningen Svenska läromedelsproducenters försorg?

*Meddelande om
fråga*

§ 8 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 16 februari

1977/78:308 av *Maj Pehrsson* (c) till utbildningsministern om ökad utbildning i reumatologi:

Reumatiska symptom är synnerligen vanliga. För att få en tidig diagnos och en riktig behandling är det angeläget att sjukvårdspersonalen har en utbildning som gör dem skickade att klara en behandling av reumatiker. Undervisningen i reumatologi är i dag eftersatt på vårdräkesskolorna. En upprustning av kunskaperna i behandlingen av reumatiska symptom är nödvändig hos såväl sjukvårdspersonal som sjukgymnaster, arbetsterapeuter och kuratorer, och det är också en nödvändig del i en förbättrad reumatologi.

Med hänvisning till det anförda vill jag till utbildningsministern ställa följande fråga:

Är utbildningsministern beredd att genom ändring av utbildningsplaner eller på annat sätt verka för en utökad utbildning i reumatologi för de personalkategorier, inom och i anknytning till sjukvården, som i sin verksamhet behandlar reumatiker?

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 10.17.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert